

troleerde inkopen. Daarvoor dient weer de door het personeel der onderneming periodiek opgemaakte tellinglijst uit de voorraadkaarten, die de accountant dus daarmee controleert. Bij die controle nu wordt ook de loop van de inkooprijzen bestudeerd. Veelal zijn die in de administratie bij elke inkoop geboekt en door nu een gemiddelde inkoopprijs te berekenen (behoeft niet in centen nauwkeurig) heeft de accountant een voldoende scherpe controle op die prijzen verkregen, waardoor hij er ook zeker van is, dat de kwantiteiten naast de inkoopbedragen vermeld, niet onjuist zijn genoteerd, al of niet opzettelijk.

In beide systemen van controleren wordt de overeenstemming met de creditzijde van de crediteurenrekening op dezelfde wijze vastgesteld, als ook de verantwoording van de hoeveelheden en waarde van de verkopen. Dat behoeft dus in dit verband niet nader te worden uiteengezet.

Heeft men nu bij tussentijdse voorraadopneming meer vastheid bij het eerste systeem dan bij het tweede, gelijk de voorstanders verzekeren?

M.i. niet, mits men bij elke vergelijking van een opgenomen voorraad met de desbetreffende kaart, zich even ervan overtuigt, dat de uit de kaart volgende gemiddelde inkoopprijs overeenkomt met de mogelijke. Dan kan geen inkoopkwantum onjuist naast een bepaald verkoopbedrag staan. De totalen van de kaart worden in het proces-verbaal van de opneming genoteerd en bij de periodieke controle van de tellinglijsten wordt erop gelet, dat die dan nog onveranderd zijn. En op de hoeveelheden en waarden in uitgang vermeld heeft men bij beide systemen dezelfde controle toe te passen.

Natuurlijk kan nu een post van ontvangen goederen al of niet opzettelijk op een verkeerde kaart geboekt worden, maar bij de geregelde tussentijdse voorraadopnamen, die zowel intern als door de public-accountant worden verricht, moet dat ontdekt worden. Zomin als het nodig is de debiteurenrekeningen in details te controleren, omdat de accountant zich langs andere weg voldoende zekerheid kan verschaffen, zomin is het ook nodig de voorraadkaarten in details te checken.

Ik zie geen enkel voordeel van enig belang verbonden aan het systeem van controleren der inkoopfacturen met de voorraadkaarten dat veel tijdrovender dus kostbaarder is, dan het door mij voorgestane systeem van controleren van het inkoopboek met de facturen, gevolgd door de bovenbeschreven maatregelen voor het vaststellen van het verband met de voorraadadministratie, en zou dus willen adviseren het propageren van het eerstbeschreven systeem te staken.

TERUGBLIK BIJ HET 30-JARIG BESTAAN VAN DE VERENIGING VAN RIJKSACCOUNTANTS *)

door G. K. H. Hinnen

De oprichting en het bestaan der Vereniging van Rijksaccountants is ten nauwste verweven met de Accountantsdienst der Directe Belastingen.

*) De redactie voldoet gaarne aan het verzoek plaatsing te verlenen aan de herdenkingsrede van de Heer Hinnen, uitgesproken op de jaarvergadering der Vereniging van Rijksaccountants, gehouden te Utrecht op 20 December 1948, omdat zij het in het belang van het accountantsberoep acht, dat in ruime kring van de inhoud kan worden kennisgenomen. Slechts mededelingen van interne en persoonlijke aard werden in overleg met de Heer Hinnen weggelaten.

Ik wil daarom beginnen aandacht te schenken aan de beginperiode van deze dienst.

De oprichting van de Accountantsdienst der Directe Belastingen moet worden toegeschreven aan de eerste wereldoorlog. De oorlogstoestand eiste tal van bijzondere maatregelen, o.a. de invoering van de Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916.

Art. 65 van deze wet luidde:

„De directeur der directe belastingen kan op verzoek van den inspecteur deskundigen aanwijzen voor de inzage van boeken of andere bescheiden.

Alvorens zijne taak te aanvaarden legt de deskundige in handen van den kantonrechter zijner woonplaats den eed of de belofte af, dat hij van elk hem opgedragen onderzoek volgens zijn geweten verslag uit zal brengen.

Aan de deskundigen wordt door den directeur der directe belastingen, ten laste van het Rijk, vergoedingen toegekend volgens regelen door Ons te stellen.”

De Memorie van Toelichting zeide in verband hiermede:

„Voor de heffing der oorlogswinstbelasting zal de administratie de hulp van deskundigen (b.v. accountants) niet kunnen ontberen.”

Kennelijk was de bedoeling van de wetgever naar behoefte aan de inspecties deskundigen te verbinden zonder organisatorisch verband. Er zijn dan ook korte tijd in de provincie aan een aantal inspecties personen als deskundigen verbonden geweest.

Het Departement van Financiën zag echter spoedig in, dat voor een goede uitvoering van de Wet op de Oorlogswinstbelasting een eigen accountantsdienst noodzakelijk was.

Het eigenaardige was daarbij echter, dat art. 65 der wet voorschreef, dat de directeur der directe belastingen de deskundigen behoorde aan te wijzen. Het Ministerie van Financiën kon dus niet zelf deskundigen benoemen als bedoeld in art. 65 der wet. Blijkens het onderschrift van mijn eerste aanstelling werd de volgende oplossing gevonden:

De directeurs wezen bij afzonderlijke beschikkingen aan als deskundigen bedoeld in art. 65 der Wet op de Oorlogswinstbelasting de accountants en adjunct-accountants bij de dienst der directe belastingen. Op deze wijze werd dus de aan hen verleende benoemingsbevoegdheid aan het Ministerie van Financiën teruggegeven.

Een gevolg van deze aanwijzing was, dat wij bij ons optreden behalve de gewone ambtseed ook de in art. 65 bedoelde eed in handen van de kantonrechter moesten afleggen. De kantonrechter tekende op mijn eerste aanstelling mijn beëdiging aan.

Het is wel interessant melding te maken van een Aanschrijving van 19 Januari 1918 no. 25, waarin aandacht wordt geschonken aan de positie van de deskundigen en van de accountantsdienst.

„In mijn brief van 8 November 1916 no. 75 werd bij wijze van voorloopige regeling aan de inspecteurs de gelegenheid gegeven zich ter plaatse boekhoudkundige bijstand te verschaffen. Daarna is aan enkele inspecties, waar de inspecteur dit wenschte, tijdelijk een adjunct-accountant werkzaam gesteld. Voor deze adjunct-accountants behoefde niet het voorbehoud te worden gemaakt, dat hun geen boekenonderzoek bij de belastingschuldigen moest worden opgedragen. Op beiderlei wijzen worden goede resultaten bereikt en konden talrijke belastingaanslagen worden afgedaan, waarvan de afdoening anders door gebrek aan personeel op de accountantsbureaux zou zijn vertraagd geworden. Voor zoo-

veel dit door den dienst wordt geëischt, zie ik er geen bezwaar in, aan beide wijzen om het tijdig tot stand komen der aanslagen in de inkomsten-oorlogswinstbelasting te bevorderen, nog verdere uitbreiding te geven.

Tegen de eerstbedoelde hulp, die meer in het bijzonder is gegeven in verband met de heffing der oorlogswinstbelasting, blijft het bezwaar bestaan, dat de deskundige niet zoo vrij staat tegenover de belasting-schuldigen als de adjunct-accountant. Eerstbedoelde zal menigmaal in het oog willen houden, dat hij in de toekomst weder geheel afhangt van de personen, tegen wie hij thans heeft op te treden, terwijl de toekomst van den adjunct-accountant in den Rijksdienst ligt. Op den duur is het dus gewenscht, dat de inspecteur zich losmaakt van de deskundigen.

Om te bevorderen dat met den bijstand van de deskundigen en van de aan de inspecties werkzaam gestelde adjunct-accountants het doel in het oog zal worden gehouden, dat ik daarbij heb gehad, wensch ik nadrukkelijk te doen uitkomen, dat alleen met hun bijstand de belangrijke zaken niet mogen worden afgedaan. Noodig blijft het, dat aan de hoofden der accountantsbureaux advies wordt gevraagd over al die zaken, waar het om belangrijke belastingbedragen gaat of kan gaan."

Later is in de wetgeving het woord „deskundige” vervangen door „een of meer door den inspecteur aangewezen ambtenaren.”

De Memorie van Toelichting bij de indiening van het ontwerp van Wet op de Dividend- en Tantiëmebelasting zeide hieromtrent:

„De invoering der O.W.B. heeft aanleiding gegeven tot een boek-onderzoek op groote schaal. Voor dat onderzoek zijn accountants en adjunct-accountants aangesteld, derhalve ambtenaren, die als zoodanig beëdigd en bezoldigd worden, en die zich buiten hun dienst niet met accountantswerk mogen bezighouden. Met dezen maatregel is van de zijde der belastingplichtigen herhaaldelijk instemming betuigd, daar men van zijne zaken liever aan een ambtenaar inzage geeft dan aan een public accountant, dien men niet zelf heeft gekozen.

Op grond van het vorenstaande kan het woord „deskundige” door „ambtenaar” worden vervangen. Het verdient aanbeveling de mogelijkheid te openen om tot bevordering van spoed meer dan één persoon aan te wijzen.”

Met ingang van 1 Mei 1916 werden twee accountants benoemd, nl. de heren J. W. Scholten en R. A. Dijker, met als standplaatsen respectievelijk Amsterdam en Rotterdam. De bedoeling was dat de functionaris te Amsterdam geheel alleen de accountants-hulp zou verlenen aan de inspecties in de noordelijke helft van ons land, die te Rotterdam aan de inspecties in de zuidelijke helft van ons land.

Reeds spoedig bleek, dat de te verrichten arbeid veel te veel was voor slechts twee accountants. Niet alleen werden adjunct-accountants aangesteld, doch ook meer accountants. In de 1e helft van 1917 werd overgegaan tot de instelling van bureaux voor de accountantsdienst der directe belastingen in verschillende plaatsen; het aantal werd later nog uitgebreid.

Bij Koninklijk Besluit van 31 December 1917 werd de functie ingesteld van „Inspecteur van den Accountantsdienst der Directe Belastingen.” Dit besluit werd eerst enige jaren later gepubliceerd. Omtrent de oorzaak vond ik het volgende in de notulen van de ambtelijke vergadering, gehouden op 6 April 1918:

„Het plan heeft bestaan aan het Departement om een Inspecteur van den accountantsdienst te benoemen, wiens taak het zou zijn leiding te geven aan den dienst en te adviseren bij benoemingen als anderszins.

De vergadering was van mening, dat de werkkring der accountants

een grote zelfstandigheid niet kan missen en de eenheid in opvatting beter verkregen kan worden door besprekingen aangaande den dienst op daartoe belegde vergaderingen. Wat betreft het adviseeren bij benoemingen, hiervoor zou een commissie van advies goede diensten kunnen bewijzen.

Algemeen was men het eens, dat een Inspecteur voor den geheelen accountantsdienst geen nut zou hebben en de tegenwoordige regeling in alle opzichten de voorkeur verdient."

We denken over het nut van de inspecteursfunctie thans anders.

Er bestond enige jaren een officieuze adviescommissie.

Begin 1921 werd overgegaan tot de benoeming van een Inspecteur van den Accountantsdienst der Directe Belastingen.

Het 25-jarig bestaan van de dienst werd o.m. herdacht in artikelen van de hand van R. A. Dijker en W. N. de Blaeij in „De Naamlooze Vennootschap" (dd. 15 April 1941), van Mr R. Bouwman en G. P. J. Hogeweg in het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfs-huishoudkunde (dd. Mei 1941) en van J. H. Hageman in het „Weekblad der Belastingen" (dd. 26 April en 3 Mei 1941).

De Heer Dijker schreef o.a.:

„De instelling van den Rijksaccountantsdienst is niet alleen van beteekenis geweest voor den Dienst der Directe Belastingen. Zij heeft grooten invloed gehad op de ontwikkeling van het accountantsberoep als vrij beroep in ons land en daardoor indirect ook op het bedrijfsleven: voorts heeft zij bijgedragen tot den groei van het bewust bedrijfs-economisch inzicht, zoowel bij de leiders van ondernemingen als bij tal van ambtenaren en daardoor weer tot een betere wederzijdsche waardeerling tusschen deze beide groepen."

Door de accountants werden ambtelijke vergaderingen gehouden o.a. ter bespreking van de problemen verband houdende met de Oorlogswinstbelasting. Verschillende leden brachten naar aanleiding hiervan referaten uit. Ik noem:

Speculatie of handel door N. J. Polak.

Oorlogswinst bij verzekeringmaatschappijen door J. F. Starke.

Agio en disagio op pandbrieven door A. G. C. Engelgeer.

Oorlogswinst van banken door N. J. Polak en J. L. Vleming.

Onderzoek bij banken door A. G. C. Engelgeer.

IJzeren voorraadtheorie door J. L. Vleming.

Vorderingen en schulden in vreemd geld door A. G. C. Engelgeer.

Vorderingen en schulden in vreemd geld door N. J. Polak.

Vorderingen en schulden in vreemd geld door W. Roodenburg en P. A. Kreuiter.

Boekhoudingen in vreemde valuta door A. Nierhoff.

Wijziging van artt. 5 en 13 der Wet op de Oorlogswinstbelasting door Mr R. Bouwman en J. F. Starke.

Overgangsbepalingen bij afschaffing van de Oorlogswinstbelasting door N. J. Polak.

Aan het instituut der ambtelijke vergaderingen van accountants kwam reeds vrij spoedig een einde. Heb ik het wel dan werd de laatste gehouden op 15 Februari 1919.

Wel werden en worden vergaderingen samen met inspecteurs gehouden. Als resultaat van dergelijke vergaderingen te Zwolle, verscheen in 1929 een boekje, getiteld „Waardebepaling van incurante fondsen" met rapporten van de Rijksaccountants Hootsen en Flentge en de inspecteur Roze.

In de jongste tijd is het instituut der ambtelijke vergaderingen van accountants herleefd en wel in art. 3 van de nieuwe instructie voor de inspecteur van de Rijksaccountantsdienst. Dit artikel luidt:

„Aangezien het voor een goede uitvoering van de dienst nuttig is, dat de hoofden van bureaux hun ervaringen kunnen uitwisselen, belegt de Inspecteur van tijd tot tijd een vergadering met deze hoofden.

De Inspecteur kan in deze vergaderingen voorts alle onderwerpen ter tafel brengen, welke de goede functionering van de Rijksaccountantsdienst kunnen bevorderen, zoals de verkrijging van de nodige uniformiteit bij het instellen van onderzoeken en in de rapportering, de bezetting van de bureaux, e.a.

De vergaderingen worden gehouden te Utrecht. De reis- en verblijfkosten kunnen op de voet van het Reisbesluit 1916 aan het Rijk in rekening worden gebracht.”

In deze vergaderingen worden dus alleen onderwerpen van organisatorische aard besproken. De eerste vergadering werd gehouden op 13 Juli 1948.

Bij de accountants der directe belastingen ontstond reeds spoedig de behoefte zich te verenigen, met het gevolg, dat op 16 November 1918 onze Vereniging werd opgericht.

Men wordt lid van onze Vereniging door de aanneming van een uitnodiging om lid te worden. Besloten werd, dat in principe alle accountants in vaste dienst van het Rijk, lid kunnen worden. Hedenmorgen is dit standpunt nog eens bevestigd.

De Vereniging werd genoemd: Vereniging van Rijksaccountants.

Het eerste bestuur werd als volgt samengesteld:

Nico J. Polak, voorzitter, J. H. Hageman, secretaris, Th. Andries, Mr R. Bouwman en J. L. Vleming Jr. De Heer Andries was accountant bij het Centraal Bureau voor de Statistiek, terwijl de andere leden der vereniging alle accountants der directe belastingen waren.

In de eerste Jaarvergadering op 8 December 1919 hield de voorzitter een magistrale rede, die in haar geheel werd opgenomen in het nummer van November 1919 van het maandblad „Accountancy”.

Het begin en het slot wens ik te citeren:

„Bij de opening van de eerste Jaarvergadering van de Vereeniging van Rijksaccountants zij het mij vergund U in herinnering te brengen, dat een van de motieven voor de oprichting van onze Vereeniging is geweest de wensch om een band te onderhouden tusschen de accountants in 's Rijksdienst, ook wanneer deze in geheel verschillende dienstvakken werkzaam zijn. Als einddoel stelden wij ons toen reeds voor oogen het vestigen van een algemeenen accountantsdienst voor alle takken van 's Rijksdienst. Maar zoolang dit nog niet bereikt is en in de verschillende dienstvakken afzonderlijk accountants worden werkzaam gesteld, wenschen wij geregeld met elkander contact te houden, opdat eenerzijds niet geheel verschillende organisatie van den dienst zou ontstaan, anderzijds niet een kiem zou worden gelegd voor antagonisme tusschen gelijksoortige functionarissen in verschillende branches.

Dit streven naar voortdurend contact en naar organisatie op breederen grondslag dan alleen ieders dienstvak betreffend, is kenmerkend voor onze positie te midden van het ambtenarencorps. Ik geloof, dat ik wel kan zeggen, dat onze categorie van ambtenaren zich juist zoozeer van alle onderscheidt, doordat de accountants zich niet in de eerste plaats verwant voelen aan de andere groepen van ambtenaren in hun dienstvak, maar vooral met collega's in andere takken van den Rijksdienst, die daar

geheel gelijksoortige werkzaamheden verrichten, die gelijke opleiding hebben genoten, die over en weer elkanders werkzaamheden na korten tijd van inwerking zouden kunnen overnemen. Kortom, de Rijksaccountants voelen zich voor alles Accountant."

En nu het slot:

„Het is noodzakelijk bij den accountantsdienst te streven naar algemeene vakontwikkeling.

Dit streven naar algemeene ontwikkeling zal den toekomstigen Rijksaccountant ten eerste ten goede komen, indien verwezenlijkt wordt de gedachte van een algemeenen accountantsdienst ten behoeve van alle takken van het Staatsbestuur. Deze gedachte, die reeds met eenige autoriteiten is besproken, is gegrond op de overweging, dat tegenwoordig een zeer ongewenschte toestand heerscht, waar verschillende takken van den Rijksdienst elk afzonderlijk van de werkzaamheden van accountants, 't zij ambtenaren of uit het vrije beroep, gebruik maken en dus bij een en dezelfde onderneming vandaag voor de belastingen, morgen voor de productie-statistiek, overmorgen voor de prijsregeling of voor welke andere rijksbelangen ook een onderzoek wordt ingesteld. Dat het vermijden van een dergelijke verspilling van arbeidskrachten in niet geringe mate tegemoet zal komen aan den algemeenen wensch tot bezuiniging behoeft geen betoog. Bezuiniging zal ook kunnen worden verkregen, indien de Rijksaccountants naast controle van particuliere ondernemingen voor onderscheiden doeleinden, hun arbeidsveld ook vinden in inrichting en controle der staatsrekening.

Juist wanneer een dienst als de onze niet naar de speciale belangen van verschillende Departementen, maar uitsluitend naar het doelmatige van den te verrichten arbeid wordt ingedeeld, zal de accountantsdienst ook in de oogen van het publiek een zeer goeden indruk maken te midden van de geheele ambtenaarswereld en wellicht kan de geest, die tot de organisatie van zulk een dienst den stoot gaf, dan leiden tot een verjongende reorganisatie van het geheele staatsbestuur, iets wat zeer zeker in ruimen kring wordt toegejuicht.

Al zal daarbij de directe hulp der Rijksaccountants mogelijk alleen worden ingeroepen voor de alleszins urgente verbetering van de inrichting der staatsboekhouding, wij zullen ons toch ook gelukkig mogen prijzen, indien de alom gewenschte ombouw van de staatshuishouding zijn grondslagen vindt in de actie en de organisatie van de Rijksaccountants."

In aansluiting op het laatste gedeelte van deze rede van wijlen Prof. Polak, wens ik ook te citeren een gedeelte van een artikel opgenomen in de nummers van Maart en April 1923 van het maandblad „Administratieve Arbeid" van de hand van de redacteur, Mr B. J. F. Steinmetz, getiteld „Rationeele werkmethoden ook in de Staatsadministratie:"

„Bezuiniging b.v. door aanzienlijk lagere salariëering der ambtenaren kan slechts ten gevolge hebben, dat arbeidslust en initiatief van de ambtenaren sterk verminderen en dat derhalve het effect van den arbeid steeds minder wordt. Het is de vraag zelfs of zulk een bezuiniging op den duur niet tot averechtsche consequenties moet voeren. Want bij onvoldoende betaling en onvoldoende arbeidsprestatie zal zich voordoen, wat waarschijnlijk reeds in zooveel takken van dienst aanwezig is: teveel aan ambtenaren en dus vermeerdering in plaats van vermindering der staatsuitgaven.

Er is echter ook een andere mogelijkheid. Vóór wij deze nader willen beschrijven, vermelden wij, dat met de uitvoering der Engelsche excess

profits duty, welke tal van administratieve en juridische moeilijkheden opleverde, was belast de technical staff of the inland revenue, bestaande uit — 1220 ambtenaren. Deze genoten in het algemeen een zeer behoorlijk salaris en kregen bovendien een bonus, ingeval van bijzondere dienstijver. Gedurende den oorlog heeft de excess profits duty ongeveer 4 milliard pond sterling opgeleverd. Hier heeft men inderdaad een treffend voorbeeld van efficiency van administratieve arbeid en hier blijkt ook duidelijk, hoe men meer heeft aan een kleinen staf van uitstekend gesalarieerde ambtenaren, dan aan een groote hoeveelheid ambtenaren, die slecht worden betaald en weinig meer dan hun plicht doen. Typisch is het dan ook, dat de accountants, van wier hulp bij de uitvoering der oorlogswinstbelasting ten onzent gebruik werd gemaakt, en op wier arbeid deze uitvoering voor een groot deel heeft gesteund, vaak beter werden betaald dan de Inspecteurs. (ik geloof, dat deze mededeling van de Heer Steinmetz onjuist is.)

Noodig is een behoorlijk geleid en krachtig streven, dat doelbewust en positief op betere werkmethoden is ingericht. De negatieve bezuiniging, welke wij hierboven in het kort aanduiden, dient tot een minimum te worden beperkt. Indien de bezuinigungsactie dus slechts ten gevolge heeft, dat de bureaucratie zich wat inbindt, doch overigens weigert om tot juistere organisatie van den administratieven arbeid mede te werken, dan is slechts zeer weinig bereikt. En reeds de ondervinding door de Staatscommissie Rink opgedaan, wijst er ten duidelijkste op, dat de tegenstand, door verschillende departementen en diensten geboden, niet gering zal zijn.

Allereerst is noodig concentratie van het bezuinigungsstreven, centrale leiding gegeven door werkelijk deskundigen: derhalve een centrale accountantdienst, welke onder het Ministerie van Financiën dient te ressorteeren."

In een volgend nummer van dit blad wees ik er op, dat onze Vereniging reeds enige jaren ijverde voor een Centrale Rijksaccountantsdienst, doch dat bericht was ontvangen, dat het plan voorlopig niet voor verwezenlijking vatbaar was.

Na de tweede wereldoorlog is een Centrale Accountantsdienst ingesteld en wel bij beschikking van de Minister van Financiën van 28 Februari 1946. Deze dienst ressorteert onder de Directie der Rijksbegroting en heeft tot taak:

a. De contrôle op en de inrichting van de administratie der Departementen van Algemeen Bestuur resp. der onderdelen van deze Departementen en hunne buitendiensten enz., daarbij zoover nodig de eigen contrôlediensten overkoepelende;

b. Het uitvoeren voor het Ministerie van Financiën en voor de andere Departementen van Algemeen Bestuur van opdrachten tot: contrôle van administraties van bedrijven, stichtingen en andere instellingen, bij welke de Staat financieel belang heeft en aan welke hij steun of crediet verleent, alsmede het verrichten van onderzoeken, welke aan dergelijke steunverlening, credietverschaffing of financiële deelneming vooraf gaan;

c. Het — onder zijn directie — doen uitvoeren van opdrachten als bovenvermeld door particuliere accountantskantoren bij instanties, welke een tijdelijk karakter hebben of welker omvang of locale spreiding eigen optreden inefficiënt maken.

Onder de nieuwe dienst vallen niet de specifieke taken van de accountantdiensten van de Departementen van Economische Zaken en van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening en van de Rijksaccountantsdienst.

Ten aanzien van de accountantsdiensten, welke thans reeds bij enkele andere Departementen van Algemeen Bestuur zijn gesticht, is bepaald, dat die diensten de werkzaamheden, welke tot dusverre tot hun normale taak behoorden, blijven verrichten met dien verstande, dat zij zich ter verkrijging van eenheid van conceptie over principiële vragen met de leiding van de Centrale Accountantsdienst zullen verstaan en afschrift van hun rapporten aan die leiding ter kennis zullen brengen.

Deze Centrale Accountantsdienst heeft dus niet het alles omvattende karakter, dat ons bij de oprichting van de Vereniging van Rijksaccountants voor ogen zweefde. Wellicht ontstaat nog eens een Centrale Rijksaccountantsdienst.

Hoewel onze dienst in hoofdzaak werkzaam bleef voor de belasting-administratie, werden en worden ook andere onderzoeken ingesteld. Ik denk aan de onderzoeken bij de noodlijdende gemeenten voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken, in strafzaken voor het Ministerie van Justitie en betreffende oorlogsschade voor de Schade-Enquête-Commissies.

De naam van de Accountantsdienst der Directe Belastingen werd bij Koninklijk Besluit van 16 Augustus 1937 gewijzigd in: Rijksaccountantsdienst.

In de vakpers werd de dienst aanvankelijk niet bijzonder gunstig ontvangen. Een der voornaamste geuite bezwaren was, dat onze onderzoeken niet volledig of vollediger waren. Dit bezwaar was weinig steekhoudend. Immers van oudsher kende het accountantsberoep beperkte onderzoeken, de zg. investigations. Hieronder zijn ook de onderzoeken van de belastingaccountants te rangschikken; zij geven geen verklaringen af ten behoeve van het maatschappelijk verkeer.

Doch afgezien daarvan stellen ook de public-accountants niet steeds een volledig onderzoek in, met name niet in wat men tegenwoordig noemt: de private taak. Ik wijs in dit verband op de inleiding van Dijker op de op 5 Maart 1927 gehouden vergadering van het Nederlands Instituut van Accountants, getiteld: „Het begrip der „natuurlijke” beperking bij de accountantscontrole en de invloed daarvan op de accountantsverklaring”.

De Hoge Raad toont in B. 6782 een beter begrip van de taak van de Rijksaccountant. Hij gaf daarin te kennen, dat een Rijksaccountant zich niet onder alle omstandigheden behoeft te begeven in een nasporen en waarden van alle gegevens, die uit de boekhouding of wel aan de hand daarvan uit andere omstandigheden, kunnen worden getrokken.

Ik wijs er nog op, dat destijds het begrip „volledige controle” letterlijk werd opgevat. Mr Korthals Altes, de voorzitter van het oude Instituut, zeide in dit verband eens tot me: „De heren van de N.A.V. willen alles controleren, tot zelfs de postzegelkas toe.”

Inmiddels heeft de evolutie in de theoretische grondslagen van de accountantscontrole er toe geleid, dat het woord „volledig” terecht is vervangen door het woord „volkomen”, d.w.z. dat men in accountantskringen thans vrij algemeen van opvatting is, dat de accountant de „volledige” verantwoordelijkheid kan aanvaarden zonder „volledige” controle.

Gedurende haar bestaan heeft onze Vereniging steeds op de bres gestaan voor de belangen van haar leden. Hoewel vele verlangens niet in vervulling gingen, mag gezegd worden, dat zij onmisbaar is.

De Vereniging heeft ook steeds oog gehad voor de belangen van de belastingadministratie. In dit verband memoreer ik, dat destijds aan de Commissie tot bestudering van de fusie der dienstvakken der directe

belastingen en van de registratie te kennen werd gegeven, dat in elk geval de onderbrenging van de Vermogensbelasting bij de administratie der directe belastingen noodzakelijk was, daar inkomen en vermogen onverbreekbaar met elkaar verbonden zijn. In overweging werd gegeven één aangifteformulier voor beide belastingen te creëren. De commissie adviseerde tot geleidelijke samenvoeging van beide dienstvakken. Kort na de ontbinding der commissie ontstond het gecombineerde aangiftebiljet, dat wij nu reeds jaren kennen.

Een- en andermaal werd in overweging gegeven wijziging en aanvulling van de wetsbepalingen betreffende boekenonderzoeken.

In het nummer van October 1948 van „De Naamlooze Vennootschap” vestigt de redacteur, de Heer Hofstra, naar aanleiding van B. 8339 er de aandacht op, dat de straf op de niet nakoming van de verplichting tot het geven van inzage van boeken en bescheiden (de z.g. omkering van de bewijslast) tot een dode letter kan worden gemaakt indien men geen boeken heeft gehouden of ze heeft vernietigd. De wet immers — aldus de Hoge Raad in B. 2244 — onderscheidt niet tussen het geval, dat de belastingplichtige nooit boeken heeft gehad en dat waarin, zij het door toedoen van de belastingplichtige zelf, de boeken vóór de dag, waarop het verzoek om inzage werd gedaan, verloren gingen of werden vernietigd. In B. 8339 zegt de Hoge Raad, dat van omkering van de bewijslast geen sprake kan zijn op de enkele grond, dat de belastingplichtige in gebreke is gebleven een hem bij de wet opgelegde verplichting tot boekhouding na te komen. Hofstra zegt verder:

„Het arrest kan de vraag doen rijzen of de geldende wet niet een te grote voorsprong geeft aan degene, die — wellicht zelfs in strijd met de verplichtingen, die de wet hem elders heeft opgelegd — geen aantekeningen houdt of die de Inspecteur weet wijs te maken, dat hij geen boeken of aantekeningen heeft. Doch dit is een aangelegenheid voor de wetgever.”

Naar aanleiding hiervan is de vraag bij mij gerezen of het niet op de weg van onze vereniging ligt op wetswijziging aan te dringen. Ik zou de omkering van de bewijslast ook willen toepassen op gevallen, waarin de boekhouding niet aan redelijke eisen voldoet.

Een zwak punt bij onze controle zijn de in rekening gebrachte reizen en verblijfkosten. Een voorschrift als voorkomt in de Leidraad voor de toepassing van het Besluit Vijandelijk Vermogen, uitgegeven door het Militair Gezag, ware gewenst. Dit voorschrift luidt:

„De beheerder mag het te beheren vermogen direct belasten voor de vergoeding van werkelijke reis- en verblijfkosten, welke in het direct belang van dit vermogen gemaakt zijn. Met het kwartaalverslag moet hiervan over de afgelopen drie maanden een opstelling worden ingestuurd bij het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel. De beheerder is verplicht een boek bij te doen houden, waarin begin, duur en doel van iedere reis is omschreven, onder vermelding van de afgelegde zakelijke bezoeken. Dit boek moet den controleerenden accountant worden voorgelegd. Voor representatiekosten wordt geen afzonderlijke beloning gegeven.”

Bij de installatie van de Commissie tot vereenvoudiging in de belastingwetgeving heeft de Minister van Financiën gezegd, dat het werk der Commissie de weg zal moeten effenen voor een diepgaande fundamentele herziening van het belastingrecht. Het is m.i. gewenst stappen te doen, opdat bij deze herziening ook met onze wensen rekening worde gehouden.

Inmiddels is verschenen het rapport van de Commissie ingesteld door de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel over de

afschrijvingspolitiek in het Nederlandse belastingstelsel. Indien haar voorstellen door de Minister worden overgenomen, betekent dit een fiscale omwenteling.

In nummer 3 van de Jaargang 1948 van het tijdschrift „Openbare Financien”, komt een interessant artikel voor van de hand van Prof. P. L. Reynaud, hoogleraar aan de Universiteit van Straatsburg, getiteld: „La fraude fiscale à la lumière de l'expérience française.” Hij maakt melding van het échec van de fiscale contrôle o.a. met betrekking tot de „bénéfices agricoles”. Hij zegt verder:

„L'échec est plus net dans d'autres cas, par exemple pour la cédule sur le bénéfice des professions non commerciales, cette cédule atteint les professions libérales, avocats et médecins entre autres, les détenteurs de charges et offices comme les notaires et les avoués, les revenus divers, par exemple les droits d'auteurs.”

Bij de lezing van dit artikel komt onwillekeurig de gedachte op: Wat zou een dienst als de Nederlandse Rijksaccountantsdienst nuttig werk kunnen doen in Frankrijk!

In het jaarverslag over 1948 is mededeling gedaan van onze stappen met betrekking tot de door ons voorgestelde functie van Directeur van de Rijksaccountantsdienst. Hoewel onze actie niet tot de instelling van deze functie leidde, had zij toch tot gevolg, dat een nieuwe instructie voor de Inspecteur van de Rijksaccountantsdienst ontstond, die belangrijk afwijkt van de oude. De nieuwe instructie is opgenomen in de Verzameling onder no. 6416.

Het is niet mijn bedoeling een opsomming te geven van alle activiteiten van onze Vereniging gedurende haar bestaan.

Ik wil liever enige aandacht schenken aan enkele onderwerpen, die in de jongste tijd aan de orde waren met betrekking tot de overheids-accountants.

Volgens het nieuwe Reglement van Arbeid van het Nederlands Instituut van Accountants kunnen de leden bij hun arbeid steunen op de rapporten van medeleden. Reeds bij de aanschrijving van 5 Juli 1929 no. 52 werd door het Departement van Financien te kennen gegeven, dat de Rijksaccountants kunnen steunen op de uitkomsten van de arbeid van public-accountants, indien zij daaraan waarde toekennen.

Een ander punt is de objectiviteit. Volgens het nieuwe Reglement van Arbeid van het Instituut zijn de leden gehouden hun arbeid met onzijdigheid te verrichten.

Naar mijne mening is objectiviteit voor een exact vak als het onze een quaestie van „to be or not to be.”

Dit geldt zowel voor de public-accountants als voor de Rijksaccountants. Ook prof. Limperg heeft dit met klem betoogd in de op 22 Juni 1946 gehouden vergadering van het Instituut ter voorbereiding van de behandeling van het ontwerp voor het nieuwe Reglement van Arbeid.

Er is mij slechts één aanschrijving van het Departement van Financien bekend, waarin de objectiviteit van de Rijksaccountants aan de orde is. Ik bedoel de aanschrijving van 10 September 1934 no. 116 (P.W. 13659) betreffende waardering van incurante effecten. Daarin wordt goedgekeurd, dat ook Rijksaccountants als deskundigen worden aangewezen. Zij moeten hun schatting met de meeste onpartijdigheid verrichten. Dit geldt m.i. ook voor de overige arbeid van de Rijksaccountants.

Zoals ik reeds zeide, moet ook de public-accountant objectief zijn, ook in belastingzaken. Hoewel in de practijk hiertegen nogal eens gezondigd wordt, werd tot voor kort dit in theorie algemeen toegegeven. Ik betreurt het, dat er in de jongste tijd stemmen werden gehoord, die het met de

objectiviteit in belastingzaken op een accoordje willen gooien. Ik meen, dat wij hiertegenover krachtig stelling moeten nemen.

Een ander vraagstuk was de door de overheidsaccountants in acht te nemen geheimhouding. Hieraan werd veel aandacht gewijd door Prof. Limperg in de vergadering van het Instituut van 22 Juni 1946 en in de prae-adviezen van de heren De Blaey, Lindner, Sanders en Toutenhoofd, uitgebracht in een gecombineerde vergadering van het Instituut en de V.A.G.A., gehouden op 17 Mei 1947. Deze prae-adviezen werden opgenomen in het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde van Juni en Juli 1948.

Ik verenig me met de opvatting, dat al hetgeen ter kennis van een Rijks-accountant komt, geacht moet worden ter kennis van de Overheid in haar geheel te zijn gekomen.

Tenslotte wens ik enige woorden te richten speciaal tot de jongeren onder ons.

Bij de Romeinen gold een functie in dienst van den Staat als het hoogste. Ik hoop, dat *gij* de *Nederlandse* Staat trouw zult blijven. Gij zult als Rijksaccountant geen rijkdommen vergaren, doch in Uw mooi ambt zult ge medewerken aan de wederopbouw van ons geliefd vaderland. Moge over U komen het plichtsbesef van onze jonge Koningin, dat sprak uit Haar rede in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Speciaal denk ik daarbij aan Haar ontroerende woorden: „Wie ben ik, dat ik dit doen mag?”

Indien ge Uw arbeid in deze geest vervult, zullen op U van toepassing zijn de woorden van Schiller:

„Denn wer den Besten seiner Zeit genug“
„Gethan, der hat gelebt für alle Zeiten.“

WAT TE DOEN OP LEVENSVERZEKERINGS-GEBIED BIJ DE OMZETTING VAN FIRMA IN N.V.?

door *Lod. S. Beuth*

De omzetting van een Firma in een (meestal „besloten“) naamloze vennootschap brengt grote veranderingen met zich mee in de „status“ van de onderneming, die losgemaakt wordt uit de privé-sfeer en een eigen, zelfstandig aanzijn verkrijgt — met alle gevolgen van dien, ook ten opzichte van de fiscus — en eveneens grote veranderingen in de privé-sfeer, waarin de ondernemer-directeur, werknemer wordt (al moet hij zich in deze wijziging vaak nog gaan inleven). De bedoeling van dit artikel is nu in grote lijnen te schetsen voor welke practische consequenties en mogelijkheden deze wijziging ons stelt in verband met verzekeringen, zowel in de privé- als in de zakelijke sfeer.

Om met de privé-sfeer te beginnen, treedt de verandering daar wel heel duidelijk aan het licht als de firma een compagnonschap betreft. Bij het overlijden van een der vennoten wordt diens aandeel n.l. vaak geliquideerd, zodat de overblijvende vennoot aan de boedel van zijn overleden compagnon een uitkering in geld zal hebben te voldoen. Deze geldmiddelen zullen meestal op dat, van te voren niet te bepalen tijdstip, slechts met grote moeilijkheden liquide te maken zijn, zodat in deze gevallen een compagnonsverzekering, die over en weer op het leven der